

ANUL IV

NOEMVRIE 1934.

Nr. 11

Motto : *Fără cinste și legalitate asanarea
țării este imposibilă*

SIC COGITO...

REVISTĂ PERIODICĂ LUNARĂ

Director : Dr. VICTOR CORBUL, medic-colonel în retragere
Redactor : CLUJ, Str. Gen. Grigorescu Nr. 16.

NB. Toată revista fiind scrisul meu, articolele nu sunt semnate aparte

In Liceu... odinioară...

(Cum ar trebui să fie și astăzi.)

Cu privire la programele de astăzi ale liceelor, precum și în legătură cu activitatea extrașcolară a unor liceeni de astăzi (asasinarea Dr. Popovici... etc.) voiesc a espune pe scurt ceia-ce se practica la liceul român grăniceresc din Năsăud — astăzi liceul Gh. Coșbuc — pe timpul când eram eu elev al acestui liceu (clasa I—VIII, apoi examenul de maturitate sau bacalaureatul) între anii 1881—1888.

Voiu aminti pe scurt cum se petreceau pe atunci lucrurile în liceu: Un internat la liceu nu era, eram încartiruiți pe la țaranii mai cu dare de mână din Năsăud, câte 2, 3, 4 ba chiar și câte 6 în o cameră, ici-colea câte unul cu părinți în stare mai bună, era așezat la vre-un intelectual oarecare.

Acești oameni, deși cum spun în majoritatea lor erau țărani simpli, totuși aproape toți supraveghiau pe băieții dați lor în grijă și dacă unul sau altul avea purtare rea, nu se ținea

de carte, când veniau părinții la Năsăud — în fiecare Joi era târg de săptămână — le spuneau: uite, băiatul D-tale face așa și așa, nu stă de carte, umblă cu băieți răi, deci părinții erau informați și admonia pe copii, eventual mai espuneau și profesorilor cazul, cari apoi supraveghiau pe acei băieți mai de aproape și îi pedepseau.

Primirea în clasa I din liceu nu se făcea pe baza unui examen de primire ca acuma — după părerea mea nu are nice un rost — ci pe baza certificatului școlar de pe clasa IV-a primară, — sau cum se ținea prin Năsăud pe atunci „normele“.

În decursul anului elevii erau de nenumărate ori examinați din materialul propus de profesori, iar la finea semestrului prim, precum și la finea anului fiecare profesor examina pe toți elevii din tot materialul propus de el în decursul timpului și la finea anului mai dădeau și un examen de clasă, la început din toate obiectele principale, iar mai târziu numai din 2 obiecte principale. Pentru primirea în clasa V-a de liceu de asemenea nu era examen de primire, în schimb directorul și profesorii țineau la finea anului o conferință de mai multe zile asupra tuturor elevilor, dar mai ales o apreciere riguroasă a celor din clasa IV-a de liceu și celor ce erau *slabi* de carte, li se dădea așa numitul „*consilium abeundi*“, adică se chema părinții și li se spunea: uite, băiatul D-tale e slab de carte, ar trebui să rămână repetent pe clasa IV-a, noi îi dăm însă nota „îndestulitor“, dar cu condiția că la toamnă să nu-l mai aduci la noi în liceu, căci nu-l putem primi pe clasa a V-a; îl poți duce la un alt liceu, la o școală militară, ori la preparandie (adică școala normală de învățători), așa că prin aceasta se făcea o selecționare a elevilor, cari treceau din clasa a IV-a pe clasa a V-a.

După absolvirea clasei a VIII-a de liceu acestor elevi li se dădea o pauză de 2—3 săptămâni, în care timp se pregăteau de examen și apoi se dădea examenul de maturitate — adică bacalaureatul — și anume: din toate obiectele principale (cam 6—7.).

Ținerea bacalaureatului era atunci mai practică ca astăzi: se trimitea câte un profesor universitar la fiecare liceu, care cu profesorii liceului examina pe candidați; era cu totul altceva; profesorii își cunoșteau elevii. Acuma se trimite un profesor univ. ce e drept, dar ceilalți sunt trimiși din toate

unghiurile țării, ceiace costă o mulțime de bani, cari toți se aruncă pe capul elevilor și apoi ce caută profesoare-domnișoare, ca esaminătoare pentru elevi? *Pe acele vremi elevii nu plăteau nimic esaminătorilor; tot ceiace plăteau era timbrul pe certificat!... Dle Ministru al Instrucțiunii, binevoiiți a lua acest lucru la cunoștință! Nu toată lumea are milioane!...*

Asta în privința studiilor.

Purtarea elevilor înafară de școală era supravegھیată riguros, d. es.: dacă vre-un elev fuma pe stradă sau chiar și acasă, în grădină și era văduț de vre-un profesor, era pedepsit parte cu carceră, parte trebuia să scrie resp. să decopiază întreg regulamentul liceului. De multe ori unul sau altul dintre profesori mergea inopinat pe la casele, unde erau încartiruiți elevii, mai ales când se făcea arătare de către cineva, că anumiți băieți nu învață, să joacă, etc., deci controla, ca să vadă ce fac pe acasă, și dacă afla că nu stau de carte, erau citați înaintea conferinții profesorilor și admoniați, odată, de două ori, iar dacă purtarea lor nu devenia mai bună, erau eliminați din liceu.

Astăzi, cea mai mare parte dintre învățători și profesori nu se mai interesează de așa ceva; o mare parte merge la clubul politic, unii aleargă după tot soiul de afaceri, nu se mai interesează mult de purtarea estrașcolară a elevilor; un control pe la locuințele lor e ceva necunoscut. Chiar și acolo, unde elevii locuiesc cu părinții împreună, nu mai există mult control; părinții nu se interesează mult de copii lor: tatăl merge la cluburi politice, face politică, mamele, (înțeleg pe cele intelectuale dela orașe) în 60—70% a casurilor, lasă copii în grija servitorimii, iar ele iau parte la tot soiul de adunări, chiar și politice, sara merg la casină, ori un alt club, joacă cărți... bridge... etc. e foarte modern, copii îi văd din săptămână în săptămână odată, când le află tot soiul de desterități și se miră de istețimea Puiului ori a Nellului, până când în o bună zi Puiul și cu Nellul ajung în pragul pușcării (casul Dr. Popovici și altele), atunci dintrodată se trezesc, se încep cunoscutele manevre că: Nellul a fost totdeauna enervat, iritacios, iar advocații apărători recurg deindată la o „inclinare” spre „boli mentale”, cer certificate dela clinicile de nervi, etc. și cine nu e nervos în ziua de azi? așadară advocații în câteva minute au și observat că Puiul e abnormal, iar învățătorii și profe-

sorii, cari l'au educat vreo 8—10 ani nu au fost în stare se observe așa ceva!... eu cuget că se abuzează prea mult cu cerutul unor atari certificate!...

Dar să ne reîntoarcem iarăși la liceul nostru și să mai vedem încă unele lucruri practice, bune, de pe atunci: în fiecare Sâmbătă după amiazi se adunau toți elevii liceului în o sală mare — nu putea nime absentă, căci se cetia catalogul elevilor — și sub conducerea unui profesor cântau timp de o oră atât cântece bisericești (toată liturgia, troparele, irmoasele, etc. primeau și explicația lor) cât și cântece lumești, mai ales marșuri naționale, hore, etc.; dar nu numai atâta: fiecare elev trebuia să știe pe dea rostul atât cântecele bisericești, cât și textul celorlalte poezii naționale etc. la dincontră trebuia să le copieze — ca pedeapsă — câte de 4—5 ori; la finea oarei mergeau cu toții la biserică din apropiere, unde se făcea vecernia.

Duminea și în Sărbători între orele 8 și 9 dimineața elevii se adunau în liceu în 2 grupe: clasa I—IV în o sală, iar cl. V—VIII în o altă sală: un grup cânta sub conducerea profesorului cântece bisericești (liturgia), iar celuilalt grup i se explică de către un profesor catehet evanghelia din ziua aceia ori un alt subiect religios, o conferință religioasă; în Dumineca următoare grupurile se schimbau. Dela aceste conferințe ori când nu putea absentă nime, deoarece la ambele grupuri se cetia catalogul elevilor și cei absenți erau însemnați de profesor și apoi pedepsiți. La ora 9 mergeau ambe grupurile la biserică, unde se servia pentru elevi liturgia: toate răspunsurile din timpul liturgiei le dădea elevii conduși de profesor; afară de aceia elevii de cl. I și II aveau să rostească pe rând „Tatăl Nostru”, cei din cl. III și IV „Credeul” iar cei din cl. V—VIII cetia „Apostolul”, pe rând și vai de acela, care s'ar fi furișat și ieșit din biserică în timpul liturgii.

Așa era pe atunci!... Astăzi?... în loc de biserică merg la cinematograful, la cele mai destrăbălate piese, cu tot soiul de escrocherii, jafuri, omoruri, etc. apoi la football, *cel mai dur și mai ordinar sport — pe lângă box.* — Oare dacă Dl. Ministru al Instrucțiunii e așa sportiv, nu ar putea capii bisericilor să ieie inițiativa, ca elevii să fie siliți a asista în toate Duminecele și Sărbătorile la liturgie, în loc să meargă la football și cinema!...

S. S. Patriarhul Miron Cristea, I. P. S. S. mitropolitul Bălan, etc. cunosc esact cele de mai sus; au ieșit din acest liceu!...